

Sygn. akt I ACa 1174/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Zofia Kawińska-Szwed
Sędziowie :	SA Ewa Jastrzębska SO del. Tomasz Tatarczyk (spr.)
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 10 maja 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 19 sierpnia 2016 r., sygn. akt I C 150/15

- 1) zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2. o tyle, że zasądzoną nim należność z tytułu kosztów procesu obniża do kwoty 120 (sto dwadzieścia) złotych;
- 2) oddala apelację w pozostałej części;
- 3) zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej 240 (dwieście czterdzieści) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego;
- 4) przyznaje od Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Częstochowie na rzecz adwokata K. P. kwotę 295,20 (dwieście dziewięćdziesiąt pięć i 20/100) złotych, w tym podatek od towarów i usług w kwocie 55,20 (pięćdziesiąt pięć i 20/100) złotych tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Tomasz Tatarczyk	SSA Zofia Kawińska-Szwed	SSA Ewa Jastrzębska
---------------------------	--------------------------	---------------------

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 19 sierpnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił powództwo, którym powód dochodził zapłaty przez pozwanego kwoty 30 000 zł z tytułu odszkodowania i 55 000 zł z tytułu zadośćuczynienia, zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej 3 600 zł z tytułu kosztów procesu i przyznał pełnomocnikowi powoda 4 428 zł z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej. Ustalił Sąd następujący stan faktyczny : powód przebywał w Areszcie Śledczym w (...) w okresie od 9 sierpnia do 16 września 2014 r., zakwaterowany był kolejno w następujących celach : od 9 do 11 sierpnia 2014 r. w celi nr 51, od 11 sierpnia 2014 r. do 16 września 2014 r. w celi nr 58; cele te wyposażone były w piętrowe łóżka koszarowe, łóżka nie posiadały drabinki ani barierki zabezpieczającej, powodowi przydzielono łóżko piętrowe, powód nie zgłaszał do działu kwatermistrzowskiego ani innym pracownikom aresztu żadnych przeciwwskazań co do korzystania z górnego łóżka, jak również nie składał żadnych wniosków w celu zmiany przydzielonego miejsca spania; w dniu przyjęcia do aresztu powód doznał urazu głowy w postaci rany tłuczonej w okolicy ciemieniowo-skroniowej lewej na skutek upadku po napadzie padaczki alkoholowej, została mu bezzwłocznie udzielona pomoc medyczna przez Zespół (...), był przytomny, w wywiadzie podał, że od około 2 miesięcy z przerwami do dnia poprzedzającego zdarzenie pił alkohol, był leczony na padaczkę alkoholową, nie przyjmował leków, ostatni atak padaczki miał miesiąc wcześniej, nie zgłosił innych dolegliwości poza trzęsieniem z powodu odstawienia alkoholu, w dniu 10 sierpnia 2014 r. powodowi udzielono pomocy w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym Wojewódzkiego Szpitala (...) im. (...) w (...), z rozpoznaniem – po wykonaniu badania radiologicznego i klinicznego, stanu po napadzie padaczki i rany tłuczonej okolicy ciemieniowo-skroniowej lewej; w wyniku upadku w dniu 9 sierpnia 2014 r. powód doznał również urazu barku; przy przyjęciu do aresztu, podczas badania wstępnego powoda, lekarz stwierdził stan po urazie kończyny górnej lewej 20 lat wstecz, drżenia kończyn górnych i dolnych, poty oraz liczne siniaki na plecach i lewym barku z cechami ustępowania, powód podał, że obrażenia te były wynikiem pobicia; w dniu 19 sierpnia 2014 r. w wyniku badania powoda w Zakładzie (...) ZOZ Miejskiego Szpitala (...) w (...) stwierdzono prawidłowy obraz rentgena okolicy barku lewego; w dniu 20 sierpnia 2014 r. skierowano powoda do Szpitalnego Oddziału Ratunkowego Wojewódzkiego Szpitala (...) im. (...) w (...) celem diagnostyki i leczenia stawu barkowego lewego; po wykonaniu badania radiologicznego i klinicznego rozpoznano stan po stłuczeniu barku lewego w okolicy stawu barkowo – obojczykowego i obrażenia stożka rotatorów barku lewego; w trakcie pobytu w Areszcie Śledczym w (...) powód nie zgłaszał żadnego upadku z łóżka, czy w trakcie wchodzenia na łóżko, nie zgłaszał w tym czasie skarg na dolegliwości bólowe kręgosłupa piersiowego i lędźwiowo-krzyżowego. Sąd wskazał, że żądanie pozwu oparte zostało o art. 417 § 1 w związku z art. 444 § 1 i 445 § 1 k.c. Według pierwszego z wymienionych przepisów, za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa. Przesłankami warunkującymi roszczenie odszkodowawcze jest niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, szkoda oraz związek przyczynowy pomiędzy zdarzeniem wywołującym szkodę a szkodą. Powód, jak stwierdził Sąd, nie wykazał, że do zdarzenia z 9 sierpnia 2014 r., w wyniku którego doznał obrażeń, doszło w okolicznościach przez niego opisanych, tj. w trakcie wchodzenia na górne łóżko lub w wyniku upadku z niego na podłogę. Brak było zatem podstaw do przyjęcia, że powód doznał krzywdy w wyniku zachowania pozwanego. Nie stanowi dowodu samo twierdzenie strony. Podkreślił Sąd, że powód w trakcie udzielania mu pierwszej pomocy po upadku w wywiadzie nie wskazał, by do zdarzenia doszło na skutek upadku z łóżka lub w trakcie wchodzenia na łóżko, podał natomiast, iż miewa napady padaczki alkoholowej, ostatni miał przed miesiącem, przed osadzeniem znajdował się w 2 miesięcznym ciągu alkoholowym, lecz się na padaczkę alkoholową ale nie przyjmuje leków. Twierdzeń o upadku z łóżka, czy podczas wchodzenia na nie, powód nie zgłaszał również w trakcie kolejnych badań lekarskich, jak również pracownikom służby więziennej w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności, co więcej, nie zgłaszał żadnych zastrzeżeń co do wyposażenia celi więziennej, czy potrzeby zamiany zajmowanego łóżka na dolne. Za najbardziej prawdopodobny uznał Sąd taki przebieg zdarzenia, że upadek powoda nastąpił wskutek przewrócenia się podczas ataku padaczki. Z opinii biegłego sądowego z zakresu chirurgii urazowej i ortopedii wynikało, że obrażenia barku lewego i głowy mogły powstać u powoda zarówno w okolicznościach podanych przez niego, czyli podczas upadku dwupoziomowego z taboretu w wyniku utraty równowagi przy wchodzeniu na górne łóżko, jak również w wyniku upadku jednopoziomowego na skutek napadu padaczki,

podczas dwóch zdarzeń lub jednocześnie. Nie przedstawił powód dowodów dla wykazania, że doszło do drugiego zdarzenia, z którego wywiódł roszczenia, mianowicie, że wskutek napadu padaczki spadł z łóżka doznając obrażeń ciała. Informacji na temat tego zdarzenia brak jest w dokumentacji dotyczącej pobytu powoda w areszcie oraz w dokumentacji medycznej. Pomiął Sąd dowód z zeznań powoda w charakterze strony wobec jego niestawiennictwa na rozprawie. Oddalił Sąd wniosek powoda o zobowiązanie Aresztu Śledczego w (...) do wskazania danych adresowych świadków G. W., M. Z. i D. B. oraz pominął dowód z zeznań tych osób, ponieważ z uwagi na brak danych adresowych ich wezwanie okazało się niemożliwe. Odmówił Sąd ponownego zlecenia badania powoda przez biegłego wobec nieudokumentowania przyczyny niestawiennictwa powoda na pierwsze badanie. O kosztach procesu orzekł Sąd na podstawie art. 98 §1 i 3 k.p.c., stawkę wynagrodzenia za czynności zastępstwa prawnego strony pozwanej ustalając według § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Koszty nieopłaconej pomocy prawnej przyznał pełnomocnikowi powoda ustanowionemu z urzędu na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze oraz przepisów powołanego rozporządzenia z 28 września 2002 r.

Apelacją zaskarżył ten wyrok powód w części oddalającej powództwo i zasądzającej na rzecz pozwanego zwrot kosztów procesu, zarzucił naruszenie prawa procesowego – art. 217 § 2 w związku z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o wydanie opinii uzupełniającej przez biegłego z zakresu chirurgii urazowej i ortopedii po uprzednim zbadaniu powoda celem określenia uszczerbku na zdrowiu powoda w związku z obrażeniami, jakich doznał w dniach 9 i 18 sierpnia 2014 r., pomimo występujących w sprawie okoliczności uzasadniających uwzględnienie tego wniosku, art. 233 § 2 k.p.c. poprzez pominięcie faktu niedostarczenia przez areszt danych adresowych świadków, o przesłuchanie których wnosił powód, a tym samym nienadanie temu faktowi właściwego znaczenia, art. 217 § 2 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o zobowiązanie aresztu do wskazania danych adresowych świadków, pomimo wykazania przez powoda, że nie ma możliwości we własnym zakresie ustalić danych adresowych świadków albowiem areszt odmówił pełnomocnikowi powoda udzielenia informacji, art. 102 k.p.c. poprzez niezastosowanie, pomimo występowania szczególnie uzasadnionych okoliczności do nieobciążenia powoda kosztami procesu, błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że powód nie doznał szkody (krzywdy) w wyniku działania pozwanego. W oparciu o te zarzuty skarżący domagał się zmiany wyroku przez uwzględnienie powództwa, zasądzenia od pozwanego kosztów postępowania za obie instancje lub uchylecia wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, przyznania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Rozstrzygnięcie w sprawie wydać należało w oparciu o materiał dowodowy zebrany w pierwszej instancji po uznaniu, że jest on kompletny.

Po pierwsze, nieskuteczny okazać się musiał zarzut skarżącego dotyczący zaniechania dokonania przez Sąd Okręgowy oceny na podstawie art. 233 § 2 k.p.c., jakie znaczenie nadać odmowie strony pozwanej podania adresów świadków. Sąd ten zobowiązał Areszt Śledczy w (...) do wskazania danych adresowych świadków. W odpowiedzi Areszt powołał się na przeszkody natury prawnej i faktycznej (brak szczegółowych danych osobowych pozwalających na sprawdzenie rozmieszczenia poszczególnych osób w celach mieszkalnych). Ponowy wniosek powoda w tym zakresie Sąd Okręgowy oddalił na posiedzeniu rozprawy w dniu 18 kwietnia 2016 r., w rezultacie postanowił wówczas pominąć dowód z zeznań świadków wymienionych przez powoda w pozwie. Na posiedzeniu dnia 18 kwietnia 2016 r. powód był reprezentowany przez zastępcę pełnomocnika. Pełnomocnik powoda nie zgłosił do protokołu zastrzeżenia co do oddalenia ponownego wniosku o zobowiązanie Aresztu Śledczego w (...) do wskazania danych adresowych świadków i pominięcia dowodu z zeznań tych świadków a jeśli uważał, że Sąd Okręgowy przez to uchybił przepisom procesowym powinien był takie zastrzeżenie zgłosić. Zastrzeżenia dotyczące odmowy zobowiązania Aresztu do podania adresów świadków i pominięcia dowodu z zeznań świadków nie zostały zgłoszone w toku dalszego postępowania w pierwszej instancji. Składając oświadczenie przed zamknięciem rozprawy w dniu 12 sierpnia 2016 r. pełnomocnik powoda nie domagał

się uzupełnienia materiału dowodowego. Zasada lojalności procesowej wymaga od strony zwracania na bieżąco uwagi sądu na wszelkie uchybienia przepisom postępowania w celu ich niezwłocznego wyeliminowania. Niezłożenie zastrzeżenia wyklucza, stosownie do art. 162 k.p.c., możliwość późniejszego powoływania się w dalszym toku postępowania, a więc m. in. w środkach zaskarżenia lub środkach odwoławczych na powstałe uchybienia procesowe, z wyjątkiem uchybień, które sąd powinien wziąć pod rozagę z urzędu albo w wypadku uprawdopodobnienia, że strona nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy. Zarzuty apelacji odnośnie do dowodu z zeznań świadków nie mogły więc wywołać skutku.

Po drugie, nie zachodziły podstawy uzasadniające zażądanie przez sąd uzupełnienia opinii.

Powód, mimo zobowiązania, nie udokumentował przeszkody uniemożliwiającej mu poddanie się badaniu w terminie wyznaczonym przez biegłego. Z kolei niecelowym było wydanie opinii dla ustalenia uszczerbku na zdrowiu powoda, jako następstwa zdarzeń, z których wywodził on roszczenia, skoro postępowanie przeprowadzone w sprawie nie dowiodło, by do pierwszego ze zdarzeń doszło w okolicznościach podanych przez powoda i uzasadniających odpowiedzialność strony pozwanej oraz by w ogóle miało miejsce drugie z powołanych przez powoda zdarzeń.

Zebrane dowody poddał Sąd Okręgowy ocenie wszechstronnej, zgodnej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, nie wykroczył poza ramy określone art. 233 § 1 k.p.c., dokonał ustaleń faktycznych, które w tych dowodach znajdują pełne oparcie.

Zarzut błędny w ustaleniach faktycznych jest niezasadny.

Dowody, które Sąd Okręgowy zebrał i poddał ocenie nie pozwoliły na dokonanie ustaleń uzasadniających przyjęcie, że wskutek zachowania pozwanego powód poniósł szkodę i doznał krzywdy.

Prawidłowo zatem mając na względzie unormowanie art. 6 k.c. Sąd Okręgowy powództwo oddalił. Słusznie przy tym wskazał, że nie stanowi dowodu samo twierdzenie strony o faktach. Powód nie złożył w sprawie zeznań w charakterze strony, na posiedzenie wyznaczone w celu jego przesłuchania, mimo wezwania, nie stawiał się.

Wbrew zarzutowi apelacji, nie zachodziły w sprawie podstawy do zastosowania art. 102 k.p.c. stanowiącego, że w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Sama trudna sytuacja materialna powoda, z uwagi na którą korzystał on ze zwolnienia od kosztów sądowych, nie przemawiała za odstępstwem przy orzekaniu o kosztach od zasady odpowiedzialności za wynik sprawy. Przyjęcie, że powód mógł być subiektywnie przekonany o zasadności roszczeń wyłącza niewykazanie przez niego okoliczności pierwszego ze zdarzeń i faktu wystąpienia drugiego zdarzenia.

Apelacja odniosła skutek w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu zawartego w punkcie 2 zaskarżonego nią wyroku ale ze względu na wadliwie określoną przez Sąd Okręgowy stawkę wynagrodzenia za czynności zastępstwa prawnego. Stosownie do art. 99 k.p.c., stronom reprezentowanym przez radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej zwraca się koszty w wysokości należnej według przepisów o wynagrodzeniu adwokata. Pozwanego reprezentowała w sprawie Prokuratoria Generalna.

Powód dochodził w sprawie odszkodowania i zadośćuczynienia w związku z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności, zatem zastosowanie znaleźć powinien § 11 ust. 1 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, przewidujący w tego rodzaju sprawach stawkę minimalną wynagrodzenia 120 zł.

Z przytoczonych względów orzec należało jak w sentencji wyroku na podstawie art. 386 § 1 i 385 k.p.c., o kosztach postępowania apelacyjnego – po myśli art. 99 w związku z art. 100 k.p.c., pozwany uległ tylko w nieznacznej części żądania oddalenia apelacji, przeto powód powinien

mu zwrócić koszty zastępstwa prawnego w tym postępowaniu, określone według stawki z § 8 ust. 1 pkt 26 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu apelacyjnym przez adwokata ustanowionego z urzędu orzeczono w oparciu o § 14 ust. 1 pkt 26 w związku z § 16 ust. 1 pkt 2 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

SSO Tomasz Tatarczyk SSA Zofia Kawińska-Szwed SSA Ewa Jastrzębska
